

اقتصاد جهان بر لبه پرتگاهی ژرف قرار دارد

جان مینارد کینز تئوریسین برجسته اقتصاد سرمایه‌داری در سال ۱۹۳۱ که اقتصاد آمریکا در بحرانی از هم گسیخته فروریخت، بازده اقتصادی به حداقل و سطح اشتغال به پایین‌ترین حد خود رسید گفت: «امروز ما در میان بزرگترین فاجعه اقتصادی در جهان مدرن گرفتار آمده‌ایم، نظر مسکو بر این است که این یک، آخرین بحران کاپیتالیسم است که نظم کنونی جامعه سرمایه‌داری از آن جان سالم به در نخواهد برد.»

امروز نیز بسیاری از اقتصاددانان ممکن است چنین تصویری از جامعه سرمایه‌داری ارائه دهند. اقتصاد جهانی (سالهای گذشته که جای خود دارد) از همین چند ماه گذشته چهره‌های سخت خطرناک از خود نشان داده است. در اجلاس سالانه رؤسای بانک‌های فدرال رزرو آمریکا در شهر کانزاس در ماه جاری برجسته‌ترین مسؤولان بانکی آمریکا به طور خصوصی اعتراف کردند که شاهد بزرگترین بحران اقتصاد جهانی در طول زندگی خود هستند. فهرست ضایعات اقتصادی سخت ناامید کننده است: ژاپن و سایر کشورهای شرق آسیا در رکودی عمیق فرورفته‌اند، انتظار می‌رود در سال جاری تولید ناخالص ملی در اندونزی ۱۵ درصد و در کره جنوبی و تایلند ۶ تا ۷ درصد کاهش پیدا کند.

روسیه در بحرانی خرد کننده که روز به روز وخیم‌تر می‌شود دست و پا می‌زند و از ایفای عادی‌ترین تعهدات مالی خود عاجز است. چین در صدد است از طریق کاهش دادن رسمی ارزش پول خود از سرعت پرشتاب پیشرفت بحران اقتصادی خود بکاهد و دلار هنگ‌کنگ تحت فشارهای همه‌جانبه وضعی متزلزل دارد و آمریکای لاتین در آستانه بحران و بر لبه تیز آن سعی در حفظ تعادل خود دارد.

حتی بسیاری از اقتصادهای پیشرفته نظیر اقتصاد انگلستان و کانادا دیگر سرعت بهبود گذشته خود را ندارند. در وال‌استریت، نبض جهان سرمایه‌داری، سقوط سهام

سرسام‌آور است و ارزش سهام و ثروتهای جهانی در آن، طی دو ماه گذشته چهار تریلیون دلار یعنی برابر تولید ناخالص ملی ژاپن سقوط داشته است.

اقتصادهایی که دو پنجم بازده جهانی را تشکیل می‌دهند و معیار تعیین قدرت خرید بسیاری از مردم جهان هستند یا در رکود فرو رفته‌اند و یا نگران لنگان حرکت می‌کنند. بازده جهانی به طور متوسط در سال ۱۹۹۶ و ۱۹۹۷ تقریباً ۴ درصد رشد داشت. جی. پی. مورگان یک بانک معتبر آمریکایی پیش‌بینی می‌کند این رشد در سال جاری به ۱/۵ و در سال آینده به ۱/۷ درصد تنزل کند، تازه این در صورتی است که روند

بازده اقتصاد جهانی در طول سال جاری و آینده دستخوش ضربات و ناملازمات پیش‌بینی نشده واقع نگردد. این ارقام با ارقام رشد بازده جهانی در سالهای ۸۲-۱۹۸۱ برابر است که در آن سال‌ها جهان در یکی از بدترین «رکود»ها پس از سال‌های ۱۹۳۰ فرو رفته بود. اقتصاددانان معتقدند روند بهبود در سال آینده بسیار کند خواهد بود و چنانچه ژاپن و آسیا موفق به آغاز کردن بهبود نشوند و آمریکا هم چنان در «رکود» باقی بماند، بازده جهانی در سال آینده نیز روندی منفی خواهد داشت که در شصت سال گذشته چنین وضعیتی دیده نشده است.

گسترش بیماری!

اوضاع اقتصادی روسیه شرایط تازه‌ای را در اقتصاد بازار به وجود آورده است. گرچه اقتصاد روسیه تنها دو درصد از بازده جهانی اقتصاد را در اختیار دارد و اثر مستقیم آن بر تجارت و بازده جهانی اندک است، ولی تاثیر غیرمستقیم آن در بازارهای کالا، اعتماد سرمایه‌گذاران و هزینه سرمایه‌گذاری روند منفی اقتصاد آن را بر بازده جهانی بزرگتر از آن چه هست نشان می‌دهد. روسیه در صورت وخیم‌تر شدن اوضاع اقتصادی در اقتصاد جهانی به گاهی می‌ماند که می‌تواند پشت شتری را خم کند.

دامنه بیماری جهانی اقتصاد از همه سو گسترش یافته است و اثرات آن از اروپای شرقی

طراحی مونتاژ، تولید و توزیع دینام و استارت

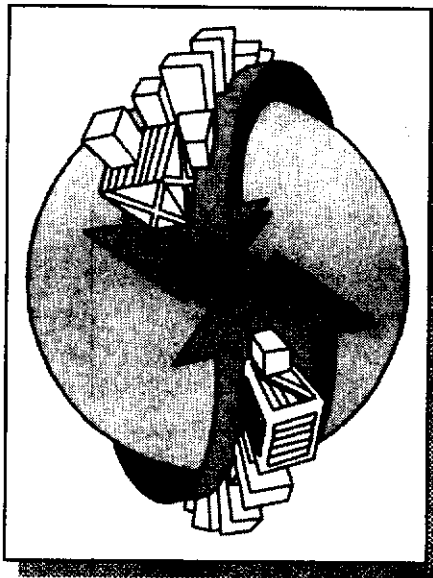
و قطعات دینام و استارت جهت کلیه ماشین آلات و خودروهای

راه سازی، کشاورزی، نیهوماتیک، ساختمانی و انواع لیفتراکهای

دیزلی و بنزینی

گرفته تا آفریقای جنوبی و آمریکای لاتین مشهود است. ونزوئلا، تحت فشار آمریکا ممکن است اقدام به کاهش ارزش پول خود کند. گرچه اقتصاد برزیل به بدی روسیه نیست ولی از جهاتی به آن شباهت دارد. کسری بودجه برزیل هفت درصد تولید ناخالص ملی آن را تشکیل می‌دهد و در ماههای اخیر این کشور شاهد فرار سرمایه‌ها در حجم‌های بزرگ بوده است. دولت برزیل ممکن است برای مدتی در مقابل کاهش رسمی ارزش پول خود مقاومت کند ولی بهایی را که برای پرداخت‌های نرخ بهره می‌پردازد بسیار برای دردناک خواهد بود. انتظار می‌رود تولید ناخالص ملی برزیل در سال آینده دو درصد کاهش پیدا کند که در این صورت رشد اقتصادی کل منطقه آمریکای لاتین تنها هشت درصد خواهد بود. دو راه عمده برای کنشیده شدن بحران از آسیا و روسیه به سایر نقاط جهان وجود دارد که نخستین آن قیمت کالاها است. کشورهای شرق آسیا واردکنندگان بزرگ مواد اولیه هستند، بنابراین هر نوسان قیمت مواد اولیه و به ویژه نفت بلافاصله حساسیت خود را بر کالاهای ساخته شده بروز می‌دهد. امروزه این هراس وجود دارد که روسیه برای به دست آوردن پول، مواد اولیه خود را زیر قیمت‌های جهانی به کشورهای خریدار صادر کند که این خود سرعت سقوط بازارهای جهانی را در طول رکود تشدید می‌کند. شاخص بهای کالاها نشان می‌دهد که قیمت جهانی کالاها از سال ۱۹۹۷ تاکنون سی درصد کاهش یافته که پایین‌ترین قیمت در طول ۲۵ سال گذشته است. بهای کالاهای صنعتی امروز در پایین‌ترین سطح خود از سالهای ۱۹۳۰ قرار دارد که می‌تواند ضربه‌ای هولناک به تولیدکنندگان این کالاها، نه تنها در آمریکای لاتین و آفریقا بلکه در استرالیا و کانادا باشد (کشورهای صنعتی و در حال توسعه به یک نسبت از آن لطمه خواهند دید). راه دوم گسترش بحران، دامنه‌دارتر شدن بی‌اعتمادی در میان سرمایه‌گذاران است. به خطر افتادن سرمایه‌ها در آسیا و روسیه موجب شده که سرمایه‌گذاران بیش از این دست به سرمایه‌گذاری‌های مخاطره‌آمیز نزنند و پول خود را به منابع دیگر، مثلا خرید سهام خزانه‌داری آمریکا سوق دهند. این سهام از پاییز گذشته که سه درصد بهره می‌داد در حال حاضر به خریداران خود پانزده درصد بهره می‌دهد، گرچه چنین

بهره‌ای از طبیعت توری بر خوردار است ولی برای سرمایه‌های سرگردان که از مناطق ناامن گریخته‌اند اغوا کننده است. بانک مورگان پیش‌بینی کرده است در سال ۱۹۹۹ فرار جهانی سرمایه قدری تعدیل شود و از ۱۸۶ میلیارد دلار در سال جاری و ۲۴۷ میلیارد دلار در سال ۱۹۹۷ به ۱۱۹ میلیارد دلار در سال آینده کاهش پیدا کند. شاید یکی از دلایل بروز نابسامانی در وال استریت وخامت اوضاع اقتصادی در روسیه و تاثیر آن بر بازارهای پیشرفته آمریکا و سایر کشورهای ثروتمند صنعتی باشد. گرچه هنوز اثرات چنین تاثیری روشن نشده است ولی تحلیلگران وال استریت شکوه می‌کنند که بازارهای اوراق سهام آمریکا عکس‌العمل افراطی نسبت به مشکلات اقتصادی روسیه نشان داده‌اند، در حالی که اقتصاد روسیه و نوسانات آن تاثیری اندک بر اقتصاد آمریکا و سود شرکت‌های آمریکایی دارد. با این حال یک نکته را نباید نادیده گرفت: بهای سهام در آمریکا اخیراً به صورت بی‌سابقه‌ای در مقایسه با فهرست تاریخی این قیمت‌ها بالا رفته بود و بحران روسیه باعث شد که سرمایه‌گذاران در روسیه که تا همین جا هم اعصابشان در هم شکسته شده بود سرمایه‌های خود را از روسیه بیرون بکشند و به بازارهای بورس آمریکا روانه کنند. بحران در روسیه و آسیای شرقی به احتمال فراوان تا مدتی غیرقابل پیش‌بینی دوام خواهد یافت ولی سرنوشت اقتصاد جهانی نه بر دوش آن‌ها بلکه بر دوش اقتصاد آمریکا و اروپا که دو پنجم بازده

جهانی اقتصاد را در اختیار دارند سنگینی خواهد کرد. در سال جاری این دو از رشد اقتصادی ۳ درصدی برخوردار بوده‌اند ولی تا چه موقع اقتصادهایشان در مقابل لرزشهای مالی کنونی جهان مقاومت خواهد کرد؟

آمریکا و یک خطر بالقوه

بیش از دو پنجم صادرات آمریکا به کشورهای در حال توسعه است و بنابراین کاهش تقاضا در این کشورها به صادرات آمریکا لطمه خواهد زد. با این حال خطر اصلی برای اقتصاد آمریکا ضربه خوردن به صادرات آن نیست، بلکه سقوط دردناک بازارهای بورس آن است. رونق سالهای اخیر وال استریت به صورت تضمین برای ادامه کار موتور نیرومند رشد اقتصاد آمریکا درآمده بود ولی چون ادامه چنین رونقی تضمینی ندارد هر لحظه می‌تواند به خطری بالقوه برای اقتصاد عظیم آمریکا تبدیل شود. نتایج چنین رشدی در میان مصرف کنندگان پس‌انداز کمتر و مصرف بیشتر بوده است. در سه ماهه دوم سال جاری پس‌اندازهای شخصی در آمریکا به پایین‌ترین حد خود در طول تاریخ آمریکا، یعنی به شش دهم درصد درآمدها رسید و در مقابل مصرف سرانه شش درصد افزایش داشت، یعنی هر آمریکایی پول بیشتری در جیب برای خرید و پول کمتری در بانک برای پس‌انداز داشت. چنین وضعیتی شرایطی ایده‌آل را برای تولید کنندگان به وجود آورده بود که نتیجه آن بالا رفتن قیمت سهام شرکت‌ها در بورس‌های اوراق بهادار بود. خطری که امروز اقتصاد آمریکا را تهدید می‌کند این است که این فعل و انفعال روندی معکوس به خود بگیرد و مصرف کننده آمریکایی کمتر مصرف و بیشتر پس‌انداز کند. اقتصاددانان برای جلوگیری از این پدیده که می‌تواند روند بحران جهانی اقتصاد را تشدید کند پیشنهاد می‌کنند نرخ بهره فعلی کاهش یابد تا میل به پس‌انداز از میان برداشته شود. کارشناسان اقتصادی در درون حکومت آمریکا معتقدند در شرایط کنونی هر تغییری در نرخ بهره نه به سود اقتصاد در حال تزلزل کشور است و نه دردی را از دردهای اقتصاد روسیه و برزیل و تابلند و... دوا می‌کند.

قرائن نشان می‌دهد که بازده جهانی در سال آینده در صورتی سقوط خواهد کرد که آمریکا گام به دوزه «رکود» بگذارد. گرچه این تنها یک نظریه

درصد درآمدها صرف خرید سهام در بازارهای بورس می‌شود که این رقم در امریکا صددرصد و در انگلستان ۶۵ درصد است. بانک مرکزی جدید اروپا که وظیفه کنترل پول واحد اروپایی را در آینده به عهده خواهد داشت به دلایلی که ذکر آن رفت در برابر نوسانات شدیدی که امریکا به آن دچار است قرار ندارد. اقتصاددانان می‌گویند چنانچه امریکا سقوط کند تردیدی نیست که اروپا و سیستم اقتصاد قاره‌ای آن را به دنبال خود به زیر خواهد کشید، با این تفاوت که اروپا در مقابل بحران‌هایی نظیر آن‌چه در روسیه و آسیای شرقی روی داده است از امریکا آسیب‌پذیرتر است و چنانچه اقتصاد جهانی اولین آثار سقوط را نشان دهد اروپا راه فراری از افتادن به دام آن برای خود نمی‌بیند.

مدیران بانک‌های فدرال رزرو آمریکا اعتراف کرده‌اند که شاهد بزرگترین بحران اقتصاد جهانی در طول زندگی خود هستند.

است ولی شباهتهای اوضاع در سالهای جاری با سال‌های پیش از رکود بزرگ ۱۹۳۰ که تولید ناخالص ملی امریکا تا ۳۰ درصد سقوط کرد فرورفتن امریکا در بحران اقتصادی نامحتمل نیست. در آن سال‌ها همچون امروز قیمت کالاها ساخته شده تنزلی فاحش داشت و بهای سهام نیز به صورتی افراطی و غیر واقعی افزایش یافته بود.

در سوی دیگر اقیانوس اطلس نیز بیم آن می‌رود که انگلستان در سال آینده در «رکودی» ملازم فرورود که نشانه‌ای است روشن از کشیده شدن اروپا به سمتی که امریکا در آن پیش می‌رود. روند کنونی اقتصاد اروپا و طبق برنامه‌های پیش بینی شده، به تشکیل واحد پول مشترک اروپایی در سال ۱۹۹۹ منجر خواهد شد که اروپاییان امیدوارند تحت این تحولات اروپا، به یکی از سریعترین رشدهای اقتصاد جهانی دست یابند. با این حال اروپاییان کمتر از آمریکایی‌ها پول خود را صرف خرید اوراق سهام می‌کنند و وابستگی آن به

مأخذ: مجله اکتونومیست ۱۱ سپتامبر ۱۹۹۸
برگردان از بخش ترجمه «گزارش»

بازارهای بورس بسیار کمتر است و بنابراین سقوط بازار تأثیری اندک بر هزینه‌های آن‌ها خواهد

شیرام

شرکت شیمیایی قوام‌کار (سهامی خاص)

تولیدات شرکت شیمیایی قوام کار:

- ۱- رزین: P.W.A.C (هموپلیمر - کولیمر)
- ۲- آهار: جهت صنایع فرش ماشینی - صنایع موکت، پرده و پارچه
- ۳- چسب: چسب چوب - پارکت - صحافی - کاشی - لیبیل

چسب جهت صنایع بسته‌بندی و جعبه مقوایی
چسب موکت - کفشی - سراجی - آهن
چسب جهت صنایع لئومیل

تلفن: ۱۴۱۴۷ - کدپستی: ۶۵ - جنب وزارت کشور، شماره ۶۵ - کدپستی: ۶۵۳۳۹۳، ۶۵۳۳۸۸، ۸۸۶۳۸۵۱ - فاکس: ۶۵۰۱۷۱

تهران، خیابان دکتر فاطمی، جنب وزارت کشور، شماره ۶۵ - کدپستی: ۱۴۱۴۷ - تلفن: ۶۵۳۳۹۳، ۶۵۳۳۸۸، ۸۸۶۳۸۵۱ - فاکس: ۶۵۰۱۷۱